

Counting as Accounting

Parasha Bemidbar

Arts coll. Steve Chumak - pg 727

¹ **H**ASHEM spoke to Moses in the Wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting, on the first of the second month, in the second year after their exodus from the land of Egypt, saying:

² "Take a census of the entire assembly of the Children of Israel according to their families, according to their fathers' household, by number of the names, every male according to their head count. ³ From twenty years of age and up — everyone who goes out to the legion in Israel — you shall count them according to their legions, you and Aaron. ⁴ And with you shall be one man from each tribe; a man who is a leader of his father's household.

2

2. שאו את ראש — Take a census. The literal translation, lift up the head, has two possible implications, one positive and one negative: it can mean that the people would be uplifted to an exalted level, or it could mean that their heads would be removed from them, as Joseph used the term when he predicted that Pharaoh's baker would be executed. (Genesis 40:13,19). Here, too, the term suggested to the people that if they were worthy, they would be uplifted; but if not, they could suffer greatly (Ramban).

5 Worldmark - R. Tatz - pg 76 ff

The third type of order, sefer l'shem achdus ha'peula, order for the sake of unity of function, is a higher level of order. Here, the components of a whole are organized and connected in such a way that they blend into a unified entity. This composite entity functions precisely because of the harmonious blending of its components.

An example of this type of order would be a complex machine — the parts of the machine are interconnected in such a way that the machine functions properly. Each part would be useless on its own, but together they achieve their purpose.

6 In an engine, for example, there may be a small screw in the carburettor which is almost insignificant in terms of its intrinsic value — it may be worth less than the smallest coin. But without it the engine does not run; and if that small screw were to fall out when the vehicle powered by that engine were in an inhospitable and dangerous place, the hapless driver may feel that it is worth the value of the entire vehicle. Without that tiny part he has nothing at all. While the engine was running smoothly that part was unconsidered and unappreciated; now that it is missing its value has become apparent.

Systems which are set up in such a way that all the parts are needed before any become relevant have a unique quality: each part manifests a paradoxical duality. Each part is at one and the same time nothing and everything: nothing because it is only a part, without the rest of the system it is utterly useless; and everything because when all the other parts are in place and functioning, it becomes essential and critical. Each part depends on all the others entirely, in this it is utterly subservient; and yet all the others depend on it, in this it is utterly controlling.

3 אור ע'קד'ים - 73

ועי' ברמב"ן (פסוק ב' וג' ד"ה הפקדו) שכתב "ענין 'פקידה' זכרון והשגחה על דברי כלשון 'זה' פקד את שרה" (בראשית כא - ב) וכו', ועוד כתב (בפסוק מה) "ועוד כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע עליהם בשמו יהי לו דבר הזה זכות וחיים" כי כן צדור העם חכות הרבים במספרם, וכן לכולם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן כי שימו עליהם עינם לטובה יבקשו עליהם רחמים", ע"ש בכל דבריו הק'. ומשמעות הדברים הוא כמו שכתבנו, שיש זכות מיוחדת במה שנקדו מוך הרבים, "כי כן צדור העם" חכות במה שנקדו בחורם יחד שימנו עליהם עיניהם לטובה.

אור ע'קד'ים

בפר במדבר נקרא כלשון המשנה "חומש הפקידים" (מנחות מה:), כי בחומש זה נפקדו (נמנו) בניי שתי פעמים, פעם א' בראש הספר, ופעם ב' בפי' פתחם. ומשמע שקראו חו"ל את שם הספר "פקידים" נראה שענין הפקידים הוא עיקר חוכן הספר והשיבוטו, ואין המנין לדרך השבון בלבד.

והלשון "פקידים" משמעו כמו "ויפקד המלך פקידים" (אסתר ג - ג), שכי"א ואחד שנמנה נפקד על מקומו ולכן מלינו שנמנו כמה פעמים "לביה אבותם", ולמנין השבט, ועוד נמנו למנין הדגל, וגם נמנו בחלק מכלל ישראל, א' משישים רבוא, שכל מנין ומנין מיוחד הוא שהיחיד יש לו מקום ותפקיד כאיש לביה אבותיו, ושייכות מיוחד כאיש לשבטו, ותפקיד מיוחד לאיש על דגלו, וכן יש לו מקום בחוך כלל ישראל כאיש מיוחד בתפקיד מיוחד אחד משישים רבוא.

Such a system is the Jewish people. Each individual Jew is essential and unique, utterly necessary for the cosmic purpose which the Jewish nation must manifest, and yet lost in his merely biological smallness when not fulfilling his destiny as a Jew. In fact, at a broader scale, all of mankind and the Universe constitute such a system: everything in the world is created unique in its position and function and will ultimately reveal how critically necessary it is in the greater scheme of reality.

When the Jewish people travelled through the desert they travelled in formation – the *diglei midbar*, or “flags of the desert”; each tribe occupied a specific position within the camp. The root of this formation lies in the fact that each tribe has a specific identity and function within the Jewish people and therefore a specific place. Within each tribe, each family has a specific and unique role, and so too each individual within each family. As the Jewish people were being formed the uniqueness of each element within the nation was being laid down.

9 The Jewish Teenagers Guide to Life - pg 76 - R. Katz

In order to begin the path of genuine self-development, you must learn to reject the mode of today's culture which sees the world as existing to serve the individual's self-interest.

You must look beyond yourself and you must look above yourself. If you cannot become a part of that which is around you and that which is above you, you can never become greater than your own personal limits. If you cannot really give of yourself to anyone or anything else, you will forever be alone in your undeveloped smallness. When you have begun to resolve the conflict of living as part of a greater reality and yet in that greater, expanded reality discover your own individual uniqueness, you have begun to walk the long road that leads to real maturity and real greatness.

3
זוה שכתבה התורה את מספר בני ישראל, להורות שמספרם עולה לששים רבוא, ששלמות עבודת ה' היא רק ע"י כללות המספר הזה, אם כי אין אתנו יודע המכוון במספר זה, אבל התורה"ק היא נצחית ומספר בני"י הוא ענין נצחי הנוגע לעבודת ה' של יהודי, ששלמות העבודה היא ע"י התכללות עם הששים רבוא. והו ענין נשיאת ראש בני ישראל הכתוב לגבי מנינם של ישראל, שבני ישראל מתרוממים ומתנשאים למדרגותיהם העילאיות רק מכה הכלל ישראל המאוחדים יחד, בהיותם ששים רבוא נשמות ישראל מאוחדים, ומאיר להם שם הוי"ה בשלמות וכל התורה נהיית כולה בשלמות.

זוה ב"י מאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע, דברוב השנים קורין בתורה פר' במדבר קודם קבה"ת, היות שענינה כללות מספר בני ישראל, ורק ע"י כללות ישראל ניתן לקיים את כל התורה, ואילו יחיד הרי

8 We respond in these two seemingly opposite ways because that is exactly the nature and purpose of the human experience: each of us is unique, cosmically important; yet we achieve our uniqueness precisely when we fit into a larger order perfectly. Remarkably, it is exactly when we blend into the Universal picture exactly as we should in terms of our private, unique qualities and abilities that we thrill to the realization that no-one else could fulfill this particular function, no-one else could stand exactly here and do what must be done here. I fit in perfectly so that I become indistinguishable as an individual, and yet in so doing my individuality swells to the proportions of the Universe. I am nothing, and yet I am everything. Each person reflects the uniqueness of the image of the Creator; the totality of the Universe reflects the Oneness of the Creator; and in depth, the two are not in contradiction.

10
So there are two phases: first, you must strive to discover your uniqueness. What is your particular task? What essential part of the world is yours to build? This question is critically important – a life spent pursuing some unrealistic and inappropriate goal is a life wasted, and worse, it damages the entire world. When that small and seemingly insignificant screw in that engine which we considered previously falls out of place and rattles around in the wrong part of the engine, the entire engine may be irreparably damaged.

11
Second, you have to develop the depth to see that the thrill of fitting in is a much more mature experience than the thrill of being a loner at any cost. The immature personality will choose to step out of line in order to experience its own uniqueness; the fact that the overall structure is being betrayed and damaged is not relevant to such an undeveloped mind. Immaturity cannot see the beauty in yielding the self in order to actualize the self; in truth, however, that is the only way to genuine selfhood.

12 נתיבות חיים - פרק 3

הבי"י בזה, ע"פ מד"א שיש ששים רבוא אותיות בתורה, וכן בכלל ישראל יש ששים רבוא נשמות, וכל אות בתורה היא כנגד נשמת יהודי. ועוד בזה

וכתב שם עוד ביסוה"ע שכדי שיושלם האדם צריך לכלול א"ע תמיד בכל עבודותיו עם כלל ישראל, שע"י"י יהיה זוכה אליו המשכת האור מהשם הוי"ה ומהתורה כולה המאירים בכלל כל ישראל שהם נחשבים ששים רבוא. ונמצא כי המספר ששים רבוא הוא דבר נצחי בעבודת ה', שבכל ענין בעבודת ה' יכלול יהודי עצמו בתוך כללות ישראל, כי הפרט מישראל לבדו אין בו שלימות, ורק הששים רבוא צירופי הוי"ה כאחד הם שלימות, וששים רבוא אותיות שבתורה הם שלימות, וששים רבוא בני ישראל הם שלימות.

The Torah repeats again and again that the Levites were not counted together with Israel. Rashi, in explaining the significance of this repetition, says that Hashem foresaw the decree that all those above the age of twenty would die in the wilderness. He therefore ordered Moshe not to count the Levites, thereby excluding them from this decree.

17

The Midrash (*Bamidbar Rabbah* 1:1 and 3:7) also makes it clear that had the Levites been included in the census, they would have died together with those aged between twenty and sixty.

This gives us an important insight into the ways in which God rules the world. When a punishment is decreed upon a group as a group, then all members are included, personal merit notwithstanding.

Naturally, there are exceptions to this rule and sometimes a *tzaddik* will be singled out and saved on account of his great merit. But this is the exception rather than the rule. Therefore, the Levites had to be excluded from the counting. Had they been included, then their merits would not have sufficed to exclude them from the main body of the Jewish people.

18

There is, however, a complementary aspect to this principle of inclusiveness. While a decree on a group will include every individual, the individual's own due will always coincide with the retribution that he will receive as a member of the group. Thus, the Divine Providence acts on a dual level. Each group is judged as a unit, individuals perforce included; yet each person's personal due 'coincides' with that of the group.

Chazal describes this most clearly with regard to Moshe (Rabbeinu's death). On the one hand we are told that his punishment was due to the events of *מי מריבה*, the waters of conflict, where he struck the rock instead of speaking to it (*Bamidbar* 20:12). Yet the Torah also attributes it to the sin of the spies. Thus Moshe tells Israel *גם בי הוֹצֵאתָ אוֹתָהּ לֵאמֹר גַּם אִתָּךְ לֹא תָבֹא שָׁמָּה*, God also became angry at me, saying, "You too shall not enter there" (*Devarim* 1:37, see Ramban there).

19

The answer is that both reasons are valid. Moshe was part of Israel and therefore perforce had to be included in the punishment of the spies. (Although Moshe was over sixty and a Levite — both reasons not to be included in the decree — still it is possible that, being the leader of Israel, he was always considered as part of the nation as a whole). On the other hand, there had to be a personal reason for Moshe not to enter the land of Israel. This was his error at the incident of *מי מריבה*.

Chazal have described this interplay of personal guilt and preordained punishment.

20

This is the 'pretext' which God uses against man. On the one hand, one's fate and destiny are identical to one's people's. On the other hand, one's own merits and faults are rewarded exactly, the two systems coinciding perfectly.

אינו יכול לקיים את כל התורה, דיש מצוות השייכות לזה ויש לזה, ורק בהתאחדות הכלל ישראל ניתן לקיים את כל התורה. ולכך קודם קבלת התורה כתיב ויהיו שם ישראל ודרשו חז"ל ע"ז כאיש אחד בלב אחד, שרק ע"ז שנתאחד כלל ישראל יכולים היו לקבל את התורה. ולכן ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה. וע"כ קורים בתורה פר' במדבר קודם קבה"ת, שענין פרשה זו הוא מה שכלל ישראל מתאחד יחד, ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. וזה מד"א במדרש (בר"ר ע"ט, ע"ה) פ' ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן, שאילו היו ישראל חסרים עוד אחד לא היו מקבלים את התורה. כיון שהם רבוא נשמות של כלל ישראל הם כנגד ס' רבוא אותיות התורה, ואם חסר אחד הרי חסר אות בתורה, ע"כ היו צריכים שימנו ששים רבוא בשלימות.

15 ומה שהלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל, כי קדושת הלויים היא קדושה גבוהה יותר, שהם בבחי' החלק שבין האותיות, וכדאיתא בספח"ק (ע"י קדושת לוי ליקוטים) שהחלק שבין האותיות קדושתו גבוהה יותר מקדושת האותיות, וע"כ לא התפקדו הלויים בתוך בני ישראל, שאינם בבחי' אותיות ואין יכולים להשלים מנין האותיות בתורה.

21

The inclusion of the individual in a group and his being judged, as such, manifests itself in a positive sense as well.

Thus we find that when Elisha asked the Shunamite woman if she needed any favors, she replied, *בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יֹשֶׁבֶת*, Among my people I dwell (*II Melachim* 4:13).

The *Zohar* [Noach] explains that this conversation took place on *Rosh HaShanah*, and its meaning was, "Do you wish for any special mention before the Almighty?" To which she replied, "I wish to be judged among my people and not singled out as an individual." One who is judged as part of the community is granted the same benefits as the entire community, regardless of lack of personal merit.

22

This is also the basis for the admonition of Chazal that *לְעוֹלָם לְשִׁתְּךָ* אַנְשׁ נִפְשִׁיהּ בְּקָרְבֵי צְבוּרָא, A person should always associate himself with the community (*Berachos* 30a). Rashi explains this as meaning that one's prayers should be in the plural form rather than in the singular. By praying for the public welfare, one is automatically included with them and does not need personal merits in order to benefit from one's prayers.

The reason for this is that the community is not seen as a mere collection of individuals but rather a new entity exceeding the combination of the merits and strengths of the individuals of which it is composed.

24

באור הברכים שעם ישראל נבחר מכל עם, ומובטחים לו חיי נצח, לכן הנהגת הקב"ה כלפיו שונה בתכלית מהנהגתו לאה"ע, וכשהוא מתחסד עמהם, לחסדיו - אין ערוך, וטובו עד אין קץ, מאידך כשמענישים משפילם עד עפר, וכמו שראינו משך כל הדורות - תקופות שמלכים שחרו פני מלכי ישראל, מאידך תקופות שמידת הדין מצתה בישראל ואנו שתינו כוס תרעלה עד תום.

* וזהו שכתב בפסוק ל' שאו היינו הנהגה מיוחדת ושונה אם זוכים מתעלים ואם חוטאים מתחייבים בהכרתה וכליה.

נקט לשון שאו המשחמע לשתי פנים הפכיים, ופירש רבינו בחיי עפ"י המדרש דנשיאת ראש הוא ענין של כבוד ורוממות, וכמבואר בפסוק (דב"ה" א' כ"ט) לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש, וכן משמעותו לשון הסרה כמו שנאמר בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך (בראשית מ'). ואמר לשון שאו ולא אמר גדל או רומם שישראל אם זוכים הרי הם עליונים ואם לאו יסתלק ראשם ח"ו.

25 - ר"ח (ה'ת"ח) - 23

1) הגר"א בפירושו על משלי כתב כי מה שנקרא חנביא בלשון "רואח" (שמואל א' ט - ט) אין זה משום שהלכו אצלו כדי שיראה בדברים גשמיים כגון בשביל למצוא האתונות כמסופר שם אצל שאול, אלא עיקר תפקיד חנביא ה' שהלכו אצלו שיאמר לו חנביא את תפקידו בחיים, מה הם כוחות נפשו ואיך לנהוג, ומה יש לו לתקן, ומשום זה נקרא "רואח" שח"י רואח ומבין בכוחות הנפשיים של כל אחד ואחד, וכן משמע ממה שכתוב (מלכים ב' ד - כג) "מדוע את חוללת אליו היום לא חדש ולא שבת", ונראה מזה שח"י חולכים אצל חנביא כסדר ללמוד ממנו (ועי' ר"ח טז); משום שותו תפקיד חנביא, שישתכל ויראה בתוך פנימיות נפשות בניי את תפקידם בתורת יחיד ובתורת חלק מחכלל, ועי"ז יש לכל אחד ח"י תפקידו הראוי לו, דהיינו תפקיד חייו המוטל עליו. וענין זה היה לבניי כשבאו לפני אב חנביאים משה רבינו ואחיו אחרן קדוש ה', כשי"נ בשם הרמב"ן.

27 - ע"פ ח"י (ה'ת"ח) - ר"ח

כאמור, המעשים שלנו מתבצעים לפי התכלית שנמנה לנו מראש, כל אחד ותפקידו האישי בבריאה. האדם צריך להתאים את עצמו לתפקידו, והבחירה שלו מתבטאת אם הוא אמנם מנצל כראוי - ובשלמותם - את הכלים לתפקידים שיעודו לו מראש. < אמנם לפעמים יש גם סכנה בכך, שהאדם עלול להחליף את תפקידו. במקום לראות במולו שזומן לו משמים את תפקידו, ובהתאם לכך לשעבד את רצונו, ירצה האדם להתאים את תפקידו לרצונו. וכך נאמר באבות (פ"ד, מ"א) "איזהו עשיר השמה בחלקו", מהו בחלקו? הביאור, חלקו של האדם נקבע מראשית הבריאה, והאדם צריך להיות שמח בחלק תפקידו זה במסגרת עבודת ה', ולהבין ולהכיר כי אם הקב"ה ייעד לו חלק זה, הרי חלקו זה בלבד הוא לטובתו - ולטובת תכלית הבריאה, וממילא אל ישאף לתפקידו של פלוני שאינו מתאים כלל למסגרת עבודת ה' המוטלת עליו. כן צריך להיות מבט השקפתנו על המקרה המזל והגדול.

28 - ח"י (ה'ת"ח) - ר"ח

והנהגה המעיין בפרשת שלש הרגלים (משפטים כ"ג י"ד - י"ז) יראה כי מדוייק שם שכל הרגלים טובבים על הצלחת התבואה שהיא פרנסתם של ישראל. ודייק בדברי הרמב"ן שם וז"ל: והנה כלם על מעשיו מן השדה לתת בהם הודאה לאלקים שהוא שומר חקת שמים ומוציא לחם מן הארץ לחשביע נפש שוקסה ונפש רעבה מלא טוב, וזה טעם אל פני האדון ה' שהוא האדון המפרנס עבדיו ובנטלם פרס מלפניו יבאו אליו לראות מה יצום, עכ"ל.

26 - ר"ח (ה'ת"ח) - ר"ח

וכנגד ג' דברים אלו הקנאה התאה והכבוד שהם דברים המסורים ללב, עצתו אמונה, כאשר יהודי מאמין באמונה בהירה שמה ששייך לו יגיע אליו לבטח, וכל מלכי מזרח ומערב אין בכוחם לקחת זאת ממנו, ומה שאינו שייך לו לא תועיל שום השתדלות להשיגו. ניצול הוא או ממילא מן הקנאה.

וכמו כן האמונה שלכל יהודי יש יעד ותפקיד מיוחדים בעולמו, והאפשרות למלא את יעדו ולתקן את שעליו לתקן הוא דוקא באמצעות התנאים והנסיבות שנתן לו הקב"ה, ואפילו היסורים שעובר הם ג"כ מהתנאים המביאים אותו למלא את יעדו. דיש שיעודו ותפקידו מתוך עשירות ויש שמתוך עניות. וכאשר מאמין בזה כראוי אינו מקנא בוולתו, שהרי אילו היו לו את התנאים של חברו לא היה יכול לתקן את מה שעליו לתקן. ואפ"י התנאים ברוחניות ובענייני מדות, שיש מי שצריך לעמול ולהתייגע רבות על ענייני מדות ויש מי שמשגיח זאת בנקל, הכל הוא מתוך היעד ותפקיד שיש לכל יהודי לתקן, שכל תכונותיו ומדותיו הם בהתאם לכך.

29

30

לפרנסה שעה קלה לפני כל נדרי. אמר לו החזון איש כל כך למה? הרי האיש הקדוש בעולם הוא הכהן גדול ובוים הקדוש ביותר ביום הכפורים במקום הקדוש בעולם - קודש הקדשים - התפלל אז שלא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה (ועי' פאר הדור ח"ג דף קל"ב).

הרי שזוהי טעות גדולה שהרבה טועים בה והוא שמתפעלים ממעשי השי"ת רק כשהוא עושה נפלאות גדולות ברעש גדול או כאשר זוכים להשגות רוחניים נשגבים ואין מתפעלים בכל יום תמיד ממי שנותן לחמם ומימם צמרם ופשתם אף שבדאי מאמינים שגם אלו באו להם מאת ה'. והסיבה לכך היא כי סוף סוף כל אלו הטובות נסתרו על ידי סדר של סיבה ומסובב ונראות כטבע ומנהגו של עולם, ואף שאנו יודעים שאינו כן מ"מ בלי התבוננות עמוקה לא יתעוררו החושים להתפעלות.

ראשית נקדים מה שמסרו בשם החזון איש כאשר שמע שמקשים על סדר ברכות שמונה עשרה שמקדימים בה הבקשה על דעת ותשובה ורק אח"כ מבקשים רפואה ופרנסה, הלא צריך ללכת מן הקל אל הכבד והיינו מצרכים גשמיים לצרכים רוחניים. והשיב הוא שאין זה קשה כלל כי עקר כונת עבודת התפלה הוא להרגיש בכל נימי נפשו שהוא נזקק בכל קיומו לאביו שבשמים ומתוך שאדם מבקש על רפואה ופרנסה הריחו קובע ומשריש יותר עמק בלבו כי מפתחות הבריאות והחזון הם בידי שמים ושפיר עולים מן הקל אל הכבד שאפילו הפרט היותר פועט בחיים מכוון מאתו יתברך. וכמו כן מוסרים כ"כ היה מעשה ביהודי אחד שנכנס אצל החזון איש בערב יום הכפורים אחרי תפלת מנחה להתברך מפיו ושאלו החזו"א למצב פרנסתו והשיבו שאין דעתו ותנוה

אמנם יש מדרגה גבוה מזאת והוא כאשר האדם לא רק מכיר הבורא בכל דבר אלא גם מבין ומכיר שכל מה שהוא נהנה מהבריאה נברא סוף מעשה במחשבה תחילה רק בשבילו וכל הנהגה שהוא רואה לפניו נעשית במיוחד לו לבדו, וכדברי הגמ' ברכות (נ"ח.) אורח טוב מהו אומר כל מה שטרם בעל הבית לא טרח אלא בשבילו. והכרה זו מביאתו אל הודאה אחרת כי אינה דומה הודאה על כלל חסדי ה' להודאה על טובה מפורטת הנעשית לו במיוחד, וכן יוצרת הכרה טובה זו השתעבדות יתירה אל אדונו כמובן. ואם כן כאשר אמר הרמב"ם הל"י בביאור תואר האדון ה' שהוא האדון המפרנס עבדיו ובנטלם פרס מלפניו יבא אליו לראות מה יצום עייש, ודאי הכונה בזה היא שנגיע להכיר באספנו כל מעשיו מן השדה לא רק שהשיי"ת ברא ועשה כל אלה אלא שהכל נברא בשביל כל אחד ואחד מהמקבלים טובתו.

ואנחנו נוסף על דבריו ונאמר כי בנוסח ברכת המזון אנו מוצאים אותה הערה נפלאה של החזון איש שהבאנו לעיל שההכרה שהפרט הפעוט ביותר הוא מכוון מאתו יתברך היא יותר נשגבה ונעלה מהידיעה שהדברים המפורסמים נעשים על ידו, והוא כאשר נעיין בנוסח ההודאה נודה לך ה' אלוקינו... ארץ חמדה טובה ורחבה ועל שהוצאתנו מארץ מצרים מבית עבדים ועל בריכתך... ועל תורתך... ועל חיים חן וחסד שהונתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה. הרי גם זה הולך מן הקל אל הכבד עד שמסיים באכילת מזון כי זהו שיא השגתנו ותכלית הודאתנו כאשר אנחנו מאמינים שהכל בא מאתו יתברך ישר אלינו ורק בשבילנו.

ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים (נתרו י"ח יו.) ובגמ' סנהדרין (כ"ד.) איתא עיי"ז תנא משום רבי פפייס גנאי הוא למשה וששים רובא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה', ובפרש"י גנאי הוא - דבר מגונה עשו. והדבר הוא פלא עצום הלא משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה על כל הנסים והנפלאות שנעשו להם ואיזה דבר מגונה עשו בזה שלא אמרו ברוך.

גם בספר החינוך (מצוה ת"ל) ביאר לשון שבח של ברוך כנייל והוסיף שם בזה"ל ומתוך ההתעוררות הטוב הזה בנפשינו ויחד מחשבותינו להודות אליו שכ הטובות כלולות בו והוא המלך עליהם לשלחם על כל אשר יתפוץ אנו זוכים במעשה הטוב הזה להמשיך עלינו מברכותיו, עכ"ל. הרי שבהכרת כל הדברים הנ"ל יש לנו מתן שכרה בצדה אשר כפי השיעור שאנו מכירים ומייחסים כ הברכות אליו יתברך כך יפתח לנו מקור הברכות מעיינותיו של שפע ברכה וישועה על כל העולם. ואולי יש להעמיס על פי זה מה שבתפלת מוסף לשלש רגלים אנו סומכים תפלת והשיאו ה' אלוקינו את ברכת מועדך לפסוק איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך, שהכונה בזה היא דכיון שעל ידי התבוננות התג אנו מכירים שכל מה שיש לנו היא ברכת ה' וכל מתנותיו הם בגדר נתינה משלו אליו, אז אנו זוכים במעשה הטוב הזה להמשיך עלינו מברכותיו וכנייל.

ולפי זה יש לומר בזוה חלוק ענין ברכה משירה דשירה נאמרת מתוך התפעלות על גבורות ה' ורב כחו לשדד מערכות הטבע ולעשות נפלאות גדולות לבדו ועל זאת ישיר משה ובני ישראל את השירה, אבל עדיין נתעלמה מהם ההכרה ששלח הקב"ה הצלה וישועה לכל אחד מהם בפרט וטובה זו באה לכל יחיד ויחיד בסוף מעשה במחשבה תחילה, ואשר על זאת מחוייב כל אחד לברך ולהודות בלשון ברכה - ברוך אשר הציל אותנו מיד מצרים, וכאשר משה ובני ישראל לא אמרו כן נעשה רושם כאילו מתוך דבקותם בזה קלי ואנוהו הניחו מלהבחין בהצלת גופם מסכנת מות ולהכיר השגחת ה' עליהם מבחינה זו. ועל זה אמר חז"ל גנאי הוא למשה וששים רובא דניקא, לא משה ובני ישראל אלא וששים רבוא דהיינו היחידים שכל אחד היה צריך לומר ברוך כי אף שלעומת כי הגילויים הנפלאים הצלת גופם דבר קטן הוא מ"מ אילו היו מודים כן להשיי"ת היו קובעים בלבם יותר עמוק כמה הם תלויים רק בה' המציל אותם מכל צרה, וצוקה.

היוצא מכל הדברים הוא כי אמת שכל חג ומועד הוא זמן התקרבות אל ה' והודאה אליו על כל ההשגות הרוחניים שאנו שואבים מהם, מ"אתה בחרתנו" עד "וקרבנו מלכנו לעבודתך", אבל באותה עת ועונה סידר השיי"ת בסדר טבע עולמו שאפשר להתבונן ממנו איך שהוא זן ומפרנס אותנו ועל ידי הכרתנו כי נוסקים אנחנו בכל קיומנו לאבינו שבשמים נתקרב אליו יותר ונתעורר להשתעבד אליו ביתר שאת, וכדברי הרמב"ן בהתחלת מאמרנו "ובנטלם פרס מלפניו יבאו אליו לראות מה יצום", והוא יתברך ימשיך עלינו מברכותיו.

37 סוף ח"ג - ח"ה ק"ט - ד פ"ח י"ג

מוצאים אנו נשיאת ראש במנין בני ישראל - כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, מנין בני ישראל לא היה רק ספירת המוניהם, כדי לדעת את סך כל מספרם, אלא השיי"ת אמר למנות אותם "בכבוד ובגדולה לכל אחד ואחד" (רמב"ן במדבר א, מה בשם מ"ר) כל אחד בא לפני משה ומידיו קבל את תפקידו ואת ברכתו (עיי"ש רמב"ן). היינו את הכלים למילוי תפקידו זה.

הרמב"ן (במדבר א, ג) מביא במדבר רבה: "א"ר פנחס, א"ר אידי: מאי דכתיב בראש הספר שאו את ראש - רוממו את ראש גדלו את ראש לא נאמר, אלא שאו את ראש, כאדם שאומר לקוסטינר סב רישיה דפלו, כאן נתן רמו למשה - שאו את ראש, שאם יזכו יעלו לגדולה, כמו דכתיב - ישא פרעה את ראשו והשיבך על כנך, ואם לא יזכו - ימותו כולם כמו דכתיב ישא פרעה את ראשו מעליך ותלה אותך על עץ. והנה הלשון כפי הכוונה יתפרש בטובה לטובים" וכו'.

הוא גופא צריך ביאור, איך אותו לשון - נשיאת ראש, שמעצם הוראת משמעותו: הרמה והגדלה - יתפרש גם לרעה (ולכן בחרה התורה לשון זה, ולא לשון הרמה או הגדלה.) אלא דבר גדול לימדנו התורה כאן: מעשי האדם נמדדים לפי אמת המידה של תפקידו, לכן מתוך תפקידו הרם יהיו למעשיו תוצאות גדולות. אולם מאידך גיסא, אם מעשיו אינם בהתאם לתפקידו ואחריותו הגדולה, אם כן תפקידו הרם הוא לרועץ לו, וייענש בחומרא לפי תפקידו האחראי ויפול מאגרא רמא לבידא עמיקתא.

לפי דברים אלה נוכל למצוא דרך חדשה להבין את הנאמר אצל פרעה: ביום חידוש המלוכה בחן פרעה את כל עבדיו לפי אמת המידה של מילוי תפקידם הממלכתי, ולפי זה קבע האם אפשר להטיל עליהם תפקיד מחדש בשנת המלוכה הבאה, או האם אין להם זכות קיום לנוכח כשלונם בעבר במילוי תפקידם הממלכתי. לפי המבט הממלכתי הזה נראה חסאו של שר האופים כפשע כבד, כי אחריותו כמשרת הישיר של המלך היא כבדה, ועל רקע זה גם הונחה בניפוי הקמח על-ידי אחד ממועליו רובצת בחומרה על האחראי כלפי המלך. לכן ביום מכרע זה של בניסה ל"סיבוב חדש" של מלכות פרעה, נגזר הדין הקשה על שר האופים.

The comment of the Midrash is the following: —
 כיון ששבה אל עמה שבה אל אלהיה — 'Since Orpah returned to her people, she also returned to her gods.' From a very similar beginning, then, the two girls came to such different fates. At first, both equally had persisted in their desire to accompany Naomi wherever she would go—to unite their destinies with hers. Then came the divergence—but even then, apparently, not a complete divergence—Ruth continued with her mother-in-law, while Orpah returned to her people. But from this step, we are told, there followed the complete degeneracy of this daughter-in-law of Naomi—her reversion to all the abominations of idol-worship that she had practised before her marriage. This divergence is emphasised very sharply in the declaration of the Sages, that, on the very night when she parted from Naomi, she degraded herself in the worst possible way. What was the root of this immense divergence of nature and fate, in these two girls, Ruth and Orpah, who at first seemed so similar in their responses? What caused them, in time of trial, to react so differently?

43

There is a kind of spiritual ambition, sincere and determined as it may be, that can never attain success. This is the aspiration even of the man who has a clear idea of the good that he desires, and in whom intellect and energy are fastened on achieving this goal of purity and devotion—but who has failed to examine himself, to discern in himself characteristics and attitudes that are essentially incompatible with the good that he desires. His eyes are turned outwards; and he does not recognise the fatal flaws within. Such a man can never succeed in his quest; for the forces and passions of his past life still hold him in their toils, they have not been pruned or quelled, and, whether he is conscious of it or not, he is subjugated to them.

45

Orpah, too, as we have seen, returned to her old idolatry, and for the same reason. She too had not uprooted from herself the inclinations and desires of her previous life: they festered within her, under all her surface determination to live a new life; and at the critical moment, they mushroomed and spread like some irresistible fungus, ruining all the work of years.

46

Similarly, when God came to the sea, He had to disrupt its natural pattern of behaviour—He split it in two, he caused it to be dried up—and by changing the nature of the sea God passed through it. And the mountains too had the normal laws of their being shattered—according to the description in Hallel, they 'trembled' and 'pranced.' Only the wilderness, among all the phenomena of nature, was left undisturbed, was accepted in its own state—because it was desolate, unsown and unplanted. Here, there was no need for radical alteration, in order that the presence of God should be realised. Here, He brought bread from the heavens, and water from the rock, and quails from the sea—the pillar of fire and the pillar of cloud led the people by night and by day, and God could dwell in all the fullness of His glory; in this place of emptiness and desolation, of purity and receptivity. He could engage in sheer creation, without the need first to alter, to destroy.

42

A comparable situation is the parting of the ways of Abraham and Lot. R. Leib Chasman⁹ points out a striking fact that is not often noticed: the spiritual strength that Abraham showed in following the command of God— לך לך —to leave his home and

family and his native land, to journey on to an unknown and undescribed country—this strength so often praised in Abraham was, in fact, demonstrated in equal, if not greater force, by Lot. Abraham's nephew, too, fulfilled this command of לך לך —and under even harder conditions, since he had not received the command direct from God, and needed even greater faith to relinquish everything and embark on this spiritual adventure. And yet, how different were the ultimate fates of the two men! Lot eventually parted from Abraham; ויאהל עד סדום¹⁰ — in a physical and moral sense, he went to dwell in Sodom, the place of the lowest human bestiality and cruelty; while Abraham progressed to a spiritual purity of which our Sages could later declare 'He who has a good eye, and a humble spirit, and a lowly heart —he is of the disciples of Abraham.'¹¹

Here again, where was the root of this extreme divergence? The histories of the two men had such promising and similar beginnings. Where did their ways part?

44

This, then, was the difference between Abraham and Lot. Abraham progressed to his ambitious task only after he had removed from himself all pernicious influences. Lot, however, ambitious as Abraham for spiritual greatness, did not relinquish the evil of his past and, as a result, in a moment of relatively small temptation, in an urge of covetousness, he failed: he could not resist the call of desire, when it was a question of a better sheep-pasture—and for this, he deserted Abraham and all his spiritual ambitions, and turned aside to the path that led to Sodom. In such apparently minor crises, the true values of a man become obvious; and in Lot's crisis the issue was disastrous. According to Rashi, he even reverted to idol-worship: הטיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשר לא באברהם ולא באלקינו —'He removed from the Source of the universe, and declared, I cannot stand by either Abraham or his God.'¹²

Summary::

Purpose of the count:

Importance of individual within the community

Personal function

Service to Hashem

The community affects individuals

Lifting = very high or very low

Individuals develop themselves

Personal function

Individual relationship with Hashem

Individual is judged based on potentials

Lesson: Midbar

Knowledge of self versus outside lures